

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์การนำเสนอข่าวของไทยพีบีเอส ภายใต้ข้อจำกัดของกฎวิทยุการศึกษ และการรัฐประหาร” เป็นการศึกษาเพื่อหาหลักเกณฑ์ กระบวนการในการกำหนดอัตลักษณ์การ นำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และปัจจัยที่มีผลต่ออัตลักษณ์การนำเสนอข่าวของ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้ข้อจำกัดของกฎวิทยุการศึกษ และการรัฐประหาร โดยผู้วิจัย ทำการศึกษาจากการคัดเลือกแหล่งข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) อ้างอิงจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าว ตั้งแต่ช่วงหลังการประกาศใช้กฎวิทยุการศึกษ 20 พฤษภาคม 2557 ต่อเนื่องถึง ภาวะภายใต้กรอบการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 รวมทั้งสิ้น 20 ท่าน นำมาจำแนก และจัดระบบผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

การจำแนกและจัดระบบข้อมูล

1. อัตลักษณ์การนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้ข้อจำกัดของกฎวิทยุการศึกษ และการรัฐประหาร

จากการศึกษาพบว่าแหล่งข้อมูลมีความเข้าใจในอัตลักษณ์ของไทยพีบีเอสที่ตรงกัน คือ การเป็นสื่อสาธารณะ ที่มีนโยบายและวิสัยทัศน์เป็นไปตามเนื้อหาของพระราชบัญญัติองค์การ กระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551 ซึ่งทำให้ไทยพีบีเอสมีเป้าหมาย และการนำเสนอแตกต่างจากสื่ออื่น โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวอย่างมีอิสระทางความคิด เน้นขับเคลื่อนสังคม เปิดพื้นที่ให้กับคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม โดยไม่อยู่ภายใต้เงินทุน หรือ ภาครัฐ ดังที่ เชิดชาย มากบำรุง ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักข่าว ด้านการผลิต กล่าวว่า สิ่งที่เราเรียกว่า เป็นอัตลักษณ์ที่ไทยพีบีเอสมีและสื่ออื่นไม่มี คือ การส่งเสริมการรับรู้และการมีส่วนร่วมอย่าง เท่าเทียมกันของประชาชนในสังคม เพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เป็นธรรม ทำให้ไทยพีบีเอสมี ความกล้าหาญในการรายงานข่าวและเสนอประเด็นได้เถียงเพื่อสาธารณะ (เชิดชาย มากบำรุง, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ด้าน สุมนา สุวรรณอำภา อดีตผู้อำนวยการสำนักรับฟังและมีส่วนร่วม สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ให้ข้อมูลว่า วิสัยทัศน์ของไทยพีบีเอสคือการเป็นกระบอกเสียงของ ประชาชน นโยบายที่ทำให้ไทยพีบีเอสแตกต่างจากสื่ออื่น คือความเข้มงวดเรื่องจริยธรรมในการ นำเสนอ ไม่ใช่แค่ในหน้าจอ แต่ยังรวมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ภาพ เนื้อหา กระบวนการทำงาน และการให้ข้อมูล ยิ่งไปกว่านั้นคือความถูกต้องแม่นยำ และระมัดระวัง (สุมนา สุวรรณอำภา,

สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ขณะเดียวกันไทยพีบีเอสก็มีกรอบการนำเสนอข่าวที่ชัดเจน ภายใต้ Thai PBS's Style Book ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ และจริยธรรมเป็นตัวกำหนด ไม่ว่าจะในสถานการณ์ปกติ หรือช่วงที่เกิดความขัดแย้ง

อย่างไรก็ตาม แม้ไทยพีบีเอสมีกรอบการทำหน้าที่สื่อสาธารณะที่ชัดเจน มี Thai PBS's Style Book เป็นแนวทางการปฏิบัติ หากแต่ในช่วงกรณีศึกษาบางเนื้อหาต้องปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เนื่องจากแนวปฏิบัติไม่ได้ครอบคลุมถึงการทำหน้าที่ภายใต้กฎหมายควบคุมพิเศษ ดังที่ สมชัย สุวรรณบรรณ อดีตผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส กล่าวว่า ที่ผ่านมามีไทยพีบีเอส มีนโยบาย อัตลักษณ์ชัดเจน ใช้จริยธรรมสื่อเป็นตัวนำ มีการเขียนสไตลบุ๊กที่เชื่อถือได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าสมบูรณ์ครบร้อย ยังมีบางสิ่งที่ไม่แน่นอน ยังหลุด และแม้ประกาศจาก คสช. จะทำให้อัตลักษณ์ของไทยพีบีเอสสูญหายไปกว่าครึ่ง แต่ก็ยังมีขอบเขตความสามารถที่ทำให้ทำงานได้ระดับหนึ่ง ก่อนค่อย ๆ ปรับให้ทำงานได้เต็มที่ภายใต้ข้อจำกัด (สมชัย สุวรรณบรรณ, สัมภาษณ์, มกราคม 2558)

การปรับประยุกต์แนวทางการทำงานยังรวมไปถึงการนำประสบการณ์จากการทำหน้าที่สื่อในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในอดีตมาปรับใช้ ดังที่ สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา อดีตผู้สื่อข่าวภาคสนาม กล่าวว่า ย้อนกลับไปเมื่อปี 2551 - 2553 มีเหตุการณ์ความขัดแย้งหลายครั้ง ไทยพีบีเอสเรียนรู้มาเรื่อย ตั้งแต่ปี 2551 - 2553 ไทยพีบีเอสรายงานทุกอย่างที่เห็นเร็ว ตรง ไม่ตกข่าว จึงถูกกล่าวว่าเป็นกระบอกเสียงโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งหลังจากนั้นมีการถอดบทเรียน ทุกครั้งกองบรรณาธิการจะมีการพูดคุย วิเคราะห์ว่าหากเกิดเหตุการณ์ควรนำเสนอแบบไหน (สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ขณะที่ ดวงทิพย์ เขี่ยมภพ ผู้สื่อข่าวอาวุโส (สายทหาร) อธิบายว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนการรัฐประหาร มีการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. และการชุมนุมของกลุ่มอื่นที่พัฒนามาเรื่อย ๆ มีการคาดเดาและวิเคราะห์ว่าอาจจะนำไปสู่รัฐประหารได้ไหม มีการเตรียมตัวร่วมกับนักข่าวที่รับผิดชอบ จนถึงในวันที่ 20 พฤษภาคม มีการประกาศกฎอัยการศึก กรอบการทำงานค่อนข้างแคบลง สื่อรู้ว่าไม่ปกติ จึงต้องเตรียมพร้อมมากขึ้น ทำเท่าที่ได้ในภาวะการเมือง (ดวงทิพย์ เขี่ยมภพ, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

ผลการศึกษายังพบว่า แม้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ตลอด 4 ปีที่ผ่านมา สื่อถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอ แต่ไทยพีบีเอสยังคงยืนหยัดทำหน้าที่สื่อสาธารณะ โดยเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ขัดแย้งได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ขณะเดียวกันในช่วงที่สถานการณ์วิกฤตสื่ออื่นไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ไทยพีบีเอสก็ยังยืนหยัดทำหน้าที่เพื่อประชาชนส่วนหนึ่งเพราะสามารถนำเสนอข่าวได้ตลอดเวลา ยกฝั่งรายการปกติได้โดยไม่มีผลกระทบตามมา

ไม่ว่าจะเป็นช่วงที่สถานการณ์ทางการเมืองเริ่มเข้าสู่ภาวะขัดแย้ง เกิดเหตุการณ์โกลาหลเร่งด่วน หรือเหตุการณ์วันรัฐประหารที่ไทยพีบีเอสตัดสินใจออกอากาศ เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนได้ทราบข่าวสาร เห็นได้จากที่ วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ อธิการผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ฝ่ายรายการและพัฒนาสื่อสาธารณะ กล่าวว่า ไทยพีบีเอสเป็นสื่อสาธารณะ ภารกิจหลักคือ ต้องรายงานข้อเท็จจริงสู่ประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้อยู่ในสถานการณ์คับขัน ก็ต้องรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นให้ประชาชนรับทราบ เป็นที่มาของการที่ไทยพีบีเอสตัดสินใจออกอากาศผ่านช่องทางยูทูปในวันรัฐประหาร (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, สัมภาษณ์, มกราคม 2558)

แม้เป็นช่วงคับขัน แต่มีการคาดเดาเหตุการณ์ไว้ล่วงหน้า ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ จึงมีการพูดคุย ประชุม วางแผนการทำงานหน้าที่ของไทยพีบีเอสไว้ โดยคำนึงถึงบทบาทของไทยพีบีเอสเป็นสำคัญ ดังที่ สุพจน์ วจิริงจิตร อธิการผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ฝ่ายข่าว ซึ่งแจ้งว่า วันที่เกิดรัฐประหาร ฝ่ายบริหารและกองบรรณาธิการมีการประชุม มีการยกประเด็นหน้าที่ตามวัตถุประสงค์และภารกิจของการก่อตั้งไทยพีบีเอสในฐานะสื่อสาธารณะขึ้นมา ที่ประชุมเห็นว่าหากไม่สามารถทำหน้าที่ผ่านหน้าจอโทรทัศน์ได้ ยังมีช่องทางสื่อออนไลน์ ไทยพีบีเอสต้องการพิสูจน์ให้ประชาชนผู้เสียภาษี ซึ่งเป็นเจ้าของสถานีรู้ว่า ไทยพีบีเอสต้องการทำหน้าที่จนถึงที่สุด (สุพจน์ วจิริงจิตร, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ขณะที่ ญัฐพงศ์ มิ่งคัง อธิบดีปรดิวิเซอร์ข่าว เล่าว่า ตนเองและกองบรรณาธิการได้ประชุมพูดคุยถึงจุดยืนของไทยพีบีเอสอีกครั้ง จนได้ข้อสรุปว่าไทยพีบีเอสต้องทำหน้าที่สื่อต่อ ให้ผู้สื่อข่าวและช่างภาพปฏิบัติหน้าที่ในภาคสนามต่อไป บันทึกภาพไว้ แม้ไม่รู้จะได้ออกอากาศหรือไม่ เพราะในเหตุการณ์มีข่าวสารทั้งจริงและเท็จมากมายที่สร้างความสับสน ไทยพีบีเอสจึงต้องนำเสนอข่าว แม้มีประกาศห้ามโทรทัศน์และวิทยุเสนอข่าว แต่ไทยพีบีเอสยังเหลือสื่อออนไลน์ (ญัฐพงศ์ มิ่งคัง, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

แม้การที่ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่เพื่อสะท้อนความจริงภายใต้จริยธรรมวิชาชีพ โดยกำหนดสัดส่วนข่าวเน้นเนื้อหาสาระที่ประชาชนควรรู้มากกว่าข่าวที่ประชาชนอยากรู้ อาจทำให้ผลงานไม่โดดเด่นในช่วงเวลาปกติ แต่จากเหตุการณ์แสดงให้เห็นว่า ในภาวะวิกฤตไทยพีบีเอสมักถูกพูดถึง ดังที่ ธานี เชื้อสถาปนศิริ อธิการวิชาการ สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ กล่าวว่า ผลวิจัยจากผู้ชมฟรีทีวีี่แสดงว่าความน่าเชื่อถือของไทยพีบีเอสในช่วงเหตุการณ์ปกติเท่ากับช่องสาม ช่องเจ็ด แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤต ความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องตามจริยธรรมของไทยพีบีเอสกลับมีมาก สะท้อนว่าประชาชนนึกถึงไทยพีบีเอส (ธานี เชื้อสถาปนศิริ, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ขณะเดียวกันความพยายามในการออกอากาศยังแสดงถึงความกล้าหาญ

ในการทำหน้าที่ ดังที่ สุพจน์ วจิริงจิตร อดีตรองผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ฝ่ายข่าว กล่าวว่า บุคลิกเฉพาะของไทยพีบีเอสมีอยู่ในตัวคนทำงาน แม้จะไม่มีภาระเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรใน สไตลชีต แต่ลึก ๆ มีคนที่กล้าเสี่ยงอยู่ในจิตสำนึก สังเกตได้ว่าพอเกิดวิกฤตสูงสุดถึงระดับหนึ่ง ไทยพีบีเอสจะเตรียมตัวรับมือกับสถานการณ์เพื่อลดทอนความเสียหาย (สุพจน์ วจิริงจิตร, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) สอดคล้องกับข้อมูลจาก เชิดชาย มากบำรุง ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักข่าว ด้านการผลิต ที่ระบุว่า การทำงานภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวอาจยาก แต่ไทยพีบีเอสได้ทำหน้าที่ สื่อสาธารณะอย่างดีที่สุด ในช่วงที่สื่อทั้งหลายไม่สามารถส่งสารไปยังประชาชนได้ เพราะ ประชาชนทุกคนยังต้องการข่าวสาร ต้องการรับรู้ ความพยายามสื่อสารสิ่งที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง แม้จะเป็นการเอาชีวิตรอด เอาองค์กรเข้าไปเสี่ยง แต่นี่ถือเป็นบทบาทหนึ่งของสื่อสาธารณะ (เชิดชาย มากบำรุง, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ตรงกับที่ วราวิทย์ ฉิมมณี ผู้ดำเนินรายการพิเศษ ทางออก ประเทศไทย กล่าวว่า ช่วงของการรัฐประหารถ้าไทยพีบีเอสไม่เสนอข่าว คำว่าไทยพีบีเอสจะไม่มี ความหมาย เพราะหลังยึดอำนาจ จอทีวีดับ การที่ไทยพีบีเอสพยายามออกอากาศทางยูทูป ประมาณ 2 ชั่วโมง แม้เป็นช่วงเวลาสั้นๆ แต่ในแง่ของคนดูได้ประโยชน์ การได้ทำหน้าที่จัดรายการ ขณะนั้นจึงเป็นอีกความท้าทาย พิสูจน์ให้เห็นว่าไทยพีบีเอสได้ทำหน้าที่ทุกครั้งในช่วงเวลาวิกฤต (วราวิทย์ ฉิมมณี, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

ผลจากการทำหน้าที่ในช่วงเวลาดังกล่าวยังถูกสะท้อนผ่านมุมมองของผู้ชม ดังที่ นิลลยา ตีร์วรวัฒน์ กล่าวว่า ช่วงที่สถานการณ์ทางการเมืองวุ่นวาย ความต้องการด้านข่าวสารยิ่งมาก ช่วง นั้นไทยพีบีเอสทำหน้าที่โดยตลอด เห็นจากการรายงานข่าวสารที่เกาะติดและรอบด้าน กระทั่งวันที่ 22 พฤษภาคม เกิดเหตุการณ์รัฐประหาร สื่อถูกงดแพร่ภาพออกอากาศ จึงพยายามหาช่องทาง ข่าวสารในทางออนไลน์ พบว่าไทยพีบีเอสกำลังออกอากาศทางยูทูป ถือเป็นช่องทางเดียวที่สามารถติดตามข่าวได้ หากมองด้านความเป็นสื่อสาธารณะ ไทยพีบีเอสสามารถนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้กับประชาชนได้เยอะ และค่อนข้างครอบคลุม (นิลลยา ตีร์วรวัฒน์, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561) สอดคล้องกับความเห็นของ สมยศ ดีมี ผู้ชมที่ติดตามรายการข่าวของ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่ว่า ขณะที่สื่ออื่นไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างอิสระ ไทยพีบีเอสกลับ กล้านำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาเพื่อสาธารณะ เพื่อสังคม จึงทำให้เห็นความแตกต่างที่ ชัดเจน (สมยศ ดีมี, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ในการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้ข้อจำกัดของกฎัยการศึกษา และการรัฐประหาร

จากการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลพบว่า วิธีปฏิบัติ รูปแบบและขั้นตอนการนำเสนอข่าวของ ไทยพีบีเอส เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการก่อตั้งสื่อสาธารณะ มีพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียง และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 เป็นกรอบแนวทางสำหรับการทำงาน ทั้งในช่วงเวลาปกติ ภาวะวิกฤต และในช่วงความขัดแย้ง มีกรรมการนโยบายทำหน้าที่เป็นผู้ให้ นโยบาย ติดตาม และประเมินผล ส่งต่อนโยบายให้กับกรรมการบริหาร คือ ผู้อำนวยการสถานี และผู้อำนวยการฝ่ายต่างๆ นำไปพูดคุย ประชุมหารือ เพื่อวางแผนการทำงาน ไม่เว้นแม้กระทั่ง ในช่วงกรณีศึกษา ดังที่ ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อดีตคณะกรรมการนโยบาย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พูดถึงหลักการเบื้องต้นว่า ไทยพีบีเอสต้องยึดหลัก ของสื่อสาธารณะ มีการเปิด พรบ. สสท. เป็นฐาน ยึดเป็นหลัก และพยายามระแวดระวัง โดยเฉพาะข่าวที่อาจมีผลกระทบต่อคำสั่งของคณะปฏิวัติ ซึ่ง คสช. อาจนำมาใช้จัดการการทำงาน ของไทยพีบีเอสได้ หลังการพูดคุยจึงมีการมอบหมายนโยบายไป และแม้ไทยพีบีเอสยังยืนหยัดทำ หน้าที่ แต่ขณะเดียวกันก็ให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดเนื้อหาของทางคณะปฏิวัติ เพราะก่อน หน้านี้อายุไทยพีบีเอสเคยถูกตักเตือนในแง่ของการนำเสนอเนื้อหาบางรายการ เป็นจุดเริ่มต้นทำให้ไทย พีบีเอสถูกจับตาถึงสมดุลและความเป็นกลาง ฉะนั้นในช่วงเวลาที่การเมืองวุ่นวาย มีการแบ่งฝัก แบ่งฝ่าย จึงจำเป็นต้องละเอียดรอบคอบ กำชับให้พนักงานระมัดระวังมากขึ้น (ผศ.ดร.จุมพล พูล ภัทรชีวิน, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561) ความเห็นดังกล่าวต่างกับของ สมชัย สุวรรณบรรณ อดีต ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่กล่าวว่า ตั้งแต่มีการออกประกาศคำสั่งของ คสช. ความ เป็นสื่อมวลชนทั้งหมดไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ ทุกสื่อทำงานได้แค่ตามขอบเขตภายใต้กฎ ัยการศึกษา ไม่มีรัฐธรรมนูญที่ค้ำจุนและรับรองสิทธิเสรีภาพสื่อ ไทยพีบีเอสเป็นสื่อสาธารณะแต่ กลับทำงานได้แบบคล้ำไปเรื่อย ต้องจำกัดตัวเองว่า ยึดได้แค่ไหน ชนได้แค่ไหน พยายามแสดง ความเป็นมืออาชีพให้ได้มากที่สุด ประกาศของคสช. เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสื่อโดยตรง จึงเป็น อุปสรรคมาก ขัดกับวิสัยทัศน์และหลักจริยธรรมของไทยพีบีเอสในเรื่องการนำเสนออย่างสมดุล (สมชัย สุวรรณบรรณ, สัมภาษณ์, มกราคม 2558)

นอกจากกรอบนโยบายตาม พรบ. สสท. ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์การนำเสนอข่าวของ ไทยพีบีเอสยังเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบการทำงาน เนื่องจากทุกกระบวนการต้องผ่านการประชุม พูดคุย หาข้อสรุป และวางแผน ดังที่ คณิศ บุญยพานิช อดีตบรรณาธิการกลุ่มข่าวสถานการณ์ ให้ข้อมูลว่า ช่วงเวลาดังกล่าวไทยพีบีเอสวางแผนการทำงานไว้หลายแบบ แนนอนประสบการณ์

สอนว่า เมื่อมีการยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงหรือรัฐประหาร สื่อเป็นที่แรกซึ่งจะถูกใช้เป็นเครื่องมือประกาศของคณะรัฐประหาร คณะปฏิวัติต้องยึดสื่อทุกช่อง แต่ด้วยความเป็นสื่อต้องพยายามทำหน้าที่ ด้านระบบการออกอากาศ หากถูกปิดยังมีระบบสื่อสารออนไลน์ที่สามารถออกอากาศสดได้ตามปกติ (คณิต บุญยพานิช, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) เป็นไปตามข้อมูลของ พลเอก ดร.ณัฐพงษ์สุข ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ที่ว่า ในช่วงกรอบของการรัฐประหารอยู่ในภาวะที่ไม่ปกติ คสช. มีอำนาจ ต้องเข้าใจว่าเมื่อเกิดการรัฐประหารรัฐธรรมนูญถูกฉีกทิ้ง ไม่ได้ปกครองโดยกฎหมาย แต่ปกครองโดยคำสั่งคณะปฏิวัติ คำสั่งหรือประกาศของ คสช. ถือเป็นกฎหมาย แม้แต่ศาลก็ยังเอาไปตัดสินว่าจะขัดคำสั่งคณะปฏิวัติไม่ได้ 4 ปีที่ผ่านมาจึงยังไม่ใช่เหตุการณ์ปกติ เพราะแม้จะมีรัฐธรรมนูญแล้ว แต่ก็ยังเป็นแค่รัฐธรรมนูญชั่วคราว และยังมีมาตรา 44 สิ่งเหล่านี้ส่งผลแน่นอนต่อการทำหน้าที่ของสื่อ เพราะทำได้ไม่เต็มที่ สื่อถูกบังคับให้ทำตาม ไม่ถูกต้องก็ไม่สามารถคัดค้านได้ เพราะเหมือนเป็นจ่ออยู่บนหัว การต่อต้านเรียกร้องอาจกลายเป็นยุ่งปลุกปั่น ทำให้ คสช. เล่นงานได้ แต่เหตุการณ์นี้ไม่ใช่ครั้งแรก สื่อมีประสบการณ์มาก่อนย่อมต้องรู้ว่าจะต้องเกิดการควบคุม ฉะนั้นสื่อควรพร้อมกว่านี้ โดยหากคิดจะทำหน้าที่ที่ต้องหาช่องทาง หาสถานที่ออกอากาศช่องทางอื่น ส่วนตัวเข้าใจว่าการทำงานของสื่อต้องเจอกับข้อจำกัด เหตุการณ์ครั้งนี้ไทยพีบีเอสถือว่าทำหน้าที่สื่อได้ดี ไม่รับลูกเหมือนที่สื่อกระแสหลักอื่น ๆ ทำ แต่พยายามหาทางทำหน้าที่ออกอากาศ โดยอาศัยช่องทางอื่น แสดงให้เห็นว่าการออกอากาศทางออนไลน์เป็นอีกวิธีที่ดี เพราะสื่อออนไลน์ควบคุมได้ยาก มีช่องทางเยอะ ซึ่งวิธีการแบบนี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกสถานการณ์ เพื่อให้ผู้ชมได้มีทางเลือกที่หลากหลาย ส่วนเนื้อหาการสัมภาษณ์แซ่บแซ่บที่มาให้ความเห็นถือว่าเป็นเรื่องปกติ เพียงแต่ขาดความสมดุลของแหล่งข่าว ในความเป็นจริงทหารที่เข้าควบคุมสามารถสั่งให้หยุดออกอากาศได้ทันที แต่ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอาจจะตัดสินใจปิดตาข้างหนึ่ง เพื่อให้สื่อนำเสนอสถานการณ์ จนเมื่อผู้บังคับบัญชาเร่งรัดจึงค่อยทำตามคำสั่งเด็ดขาด ฉะนั้นสื่อเองต้องมีสปีด มีจรรยาบรรณในการตัดสินใจ รู้หน้าที่ รู้สถานะของตัวเองว่าอยู่ตรงไหน แต่ต้องไม่เกินขีดจำกัดที่จะรับได้ (พลเอก ดร.ณัฐพงษ์สุข, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561) จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า แหล่งข้อมูลทุกคนเห็นด้วยกับการตัดสินใจยื่นหยุดทำหน้าที่สื่อในวันรัฐประหาร ผ่านช่องทางยูทูบ แต่ขณะเดียวกันก็ตำหนิเนื้อหาในบางช่วงบางตอน

การตัดสินใจออกอากาศทางยูทูบท่ามกลางคำสั่งห้ามของ คสช. ครั้งนี้ ยังมีการพูดถึงกระแสจากบุคคลหลายกลุ่ม หนึ่งในนั้นรวมถึงผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากการประชุมหารือและตัดสินใจยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ทุกฝ่าย และไม่มีการแจ้งให้ทราบถึงแผนการ เห็นได้จาก

ที่ กนกพร ประสิทธิ์ผล ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสื่อใหม่ กล่าวว่า แม้จะมีหน้าที่หลักคือ ทำหน้าที่เชื่อมโยง ควบคุมการออกอากาศทางยูทูป แต่การตัดสินใจเป็นวิจรรณญาณของกองบรรณาธิการ แม้ทราบว่ามีการวางแผนสำรองรองรับการออกอากาศ แต่ไม่เคยทราบว่าจะมีการออกอากาศทางยูทูปในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงไม่รู้ผังและเนื้อหาของรายการ เป็นเพียงการทำหน้าที่ตามคำสั่งสำนักงาน (กนกพร ประสิทธิ์ผล, มีนาคม 2558) เช่นเดียวกับที่ กิตติ น้อยเพ็องฟู เจ้าหน้าที่ออกอากาศ สำนักโทรทัศน์และวิทยุ กล่าวว่า โดยปกติการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ออกอากาศคือดูความเรียบร้อยของหน้าจอ ไม่ให้จอดำ กรณีที่มีความเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนผังการออกอากาศ จะมีคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ออกอากาศไม่มีสิทธิ์ตัดสินใจ ยกเว้นในกรณีที่ต้องแก้ไขสถานการณ์ หรือปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งในช่วงที่มีการประกาศกฎอัยการศึก เริ่มมีทหารเข้ามาควบคุมความเรียบร้อยของหน้าจอ เมื่อทาง คสช. มีการออกประกาศ เจ้าหน้าที่ออกอากาศต้องตัดเข้าสัญญาณของทาง คสช. แต่เหตุการณ์ในวันรัฐประหารไม่มีการบอกแผนการ ตนเองทำได้เพียงรอคำสั่งจากผู้ใหญ่ จนเมื่อมีการตัดสัญญาณการออกอากาศทางหน้าจอแล้ว แต่อีกด้านกลับมีการออกอากาศทางยูทูป เห็นได้ชัดว่าปัญหาอยู่ที่การสื่อสาร เมื่อสอบถามไปทางผู้ใหญ่ของไทยพีบีเอสกลับเงียบ เสียงมาก ต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน เพราะทางทหารเริ่มไม่พอใจ เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าควรมีการแจ้งทำความเข้าใจร่วมกัน ต้องมีคำสั่งชัดเจน มองดูแล้วเหมือนมีการซ้อมเตรียมพร้อม แต่คนหน้างานกลับไม่รู้ และไม่มีใครมารับผิดชอบ (กิตติ น้อยเพ็องฟู, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นอกจากความกดดันจากคำสั่งของ คสช. ที่ห้ามสื่อทีวีแพร่ภาพออกอากาศ การทำงานในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีข้อผิดพลาดมาก ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาด้านการสื่อสารที่ส่งผลโดยตรงต่อการทำหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการออกอากาศ หรือผู้สื่อข่าวภาคสนามที่ไม่รู้ถึงสถานการณ์ออกอากาศภายใน ไม่เว้นแม้แต่พนักงานภายในองค์กรที่แม้จะไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกอากาศ แต่กังวลไม่น้อยกับการตัดสินใจของกองบรรณาธิการข่าว ขณะที่ข้อมูลอีกด้านระบุว่า ความผิดพลาดเกิดจากเนื้อหาการนำเสนอที่สุ่มเสี่ยงในช่วงทำรายการที่มีการสัมภาษณ์ความเห็นของนักวิชาการ ไทยพีบีเอสจึงเริ่มถูกกดดันหนักจากทหารในพื้นที่ให้ยุติการออกอากาศทันที ดังที่ วราวิทย์ จิมมณี ผู้ดำเนินรายการพิเศษทางออกประเทศไทย ชี้แจงว่า วันที่เกิดรัฐประหาร ช่วงมโง่นนั้นทุกคนแทบจะไม่มีข้อมูลอะไรเลย ทีมข่าวข้างนอกมีข้อมูลแค่ส่วนหนึ่ง ผู้ดำเนินรายการต้องเปิดข้อมูลออนไลน์ หยิบข้อมูลเหล่านั้นมารายงานอีกที มีความกดดันพอสมควร เพราะบางข้อมูลเช็คความถูกต้องไม่ได้ ที่สำคัญคือการ

สัมภาษณ์สดนักวิชาการไม่สามารถควบคุมเนื้อหาการออกอากาศได้ เป็นการทำงานภายใต้ภาวะความกดดัน (วารวิทย์ ฉิมมณี, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นคือกระแสที่ถาโถมเข้ามามาก ทั้งในแง่ลบและแง่บวก ในมุมมองของ ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อดีตคณะกรรมการนโยบาย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย กล่าวว่า หลายครั้งที่การทำงานมักมีความผิดพลาด หรือปัญหาไม่คาดคิด ผู้ชมรับรู้ถึงความคนละแบบ ยิ่งในช่วงที่สถานการณ์วิกฤต ชัดแย้ง แบ่งฝักแบ่งฝ่าย การรับรู้ของแต่ละฝ่ายต่อพฤติกรรมการทำงานของสื่อย่อมถูกต้องความต่างกัน ช่วงดังกล่าวไทยพีบีเอสได้รับเสียงตำหนิจากทุกฝ่ายว่าลำเอียง แสดงให้เห็นว่าไทยพีบีเอสพูดถึงทุกฝ่าย มีความเป็นกลางระดับหนึ่ง จนมีการพูดติดตลกว่า บทพิสูจน์ความเป็นกลางก็คือการที่ไทยพีบีเอสถูกโจมตีจากทุกฝ่าย แม้ความเป็นจริงไม่ควรจะเป็นแบบนั้น อย่างไรก็ตามในการทำหน้าที่ก็ยังมีข้อผิดพลาด ทั้งความไม่ชัดเจน และขาดการวางแผน เห็นได้ชัดจากการนำเสนอช่วงที่รายการเช้าสดในวันรัฐประหาร เกิดปัญหาที่ไม่สามารถควบคุมได้ แม้ไม่ตั้งใจแต่ผลก็ทำให้เกิดความอึดอัดทุกฝ่าย โดยหลักการสื่อสาธารณะต้องทำงานด้วยความระมัดระวังมากกว่านี้ (ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561) ตรงกับความเห็นของ สมยศ ตีมี ผู้ชมที่ติดตามรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่กล่าวว่า จากการรับชมการนำเสนอในช่วงเวลาดังกล่าว จนถึงวันที่ 22 พฤษภาคม ภาพรวมถือว่าการนำเสนอได้อย่างเป็นกลาง มีการรายงานสถานการณ์ให้ประชาชนทราบ ได้รู้ว่าจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร แต่ก็มีข้อตำหนิตรงที่เขารับเชิญเป็นอาจารย์โคทม คนดูรู้สึกอยู่แล้วว่านักวิชาการคนนี้มีแนวคิดไปทางไหน การเชิญมาสัมภาษณ์ให้พูดมุมมอง เขาได้อยู่แล้วว่ามุมมองไม่ได้เป็นกลาง ส่งผลโดยตรงต่อการนำเสนอ และความรู้สึกของคนดู ส่วนกระแสจากผู้ชมที่มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยส่วนตัวคิดว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะยุคที่ผ่านมามาคนเราแตกแยกทางความคิด (สมยศ ตีมี, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561) ขณะที่ พัทธนันท์ เสนปาน ผู้ชมที่ติดตามรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส กล่าวว่า แม้อยากตำหนิความไม่เหมาะสมของการเชิญนักวิชาการมา เพราะอาจยิ่งเพิ่มความขัดแย้ง แต่ก็เข้าใจว่า คำสั่ง ข้อบังคับ และมาตรา 44 เองมีผลโดยตรงต่อการทำหน้าที่ของสื่อ ทำให้สื่อทำงานได้ไม่เต็มร้อยเพราะตัวกฎหมายค้ำอยู่ ส่วนการใช้ช่องทางสื่อโซเชียลถือว่าดี เพราะปัจจุบันกลายเป็นช่องทางหลักที่ตนเองใช้ติดตามข่าวสารแทนโทรทัศน์ไปแล้ว (พัทธนันท์ เสนปาน, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561)

นอกจากนี้ยัง มีการพูดถึงกระแสทั้งในแง่ลบและแง่บวกจากการนำเสนอข่าวของไทยพีบีเอส ในช่วงเวลาดังกล่าว คือ กระแสภายใน อันได้แก่ พนักงานในไทยพีบีเอส และกระแสภายนอก ได้แก่ ผู้ชม และคำสั่งของ คสช. โดยส่วนใหญ่ระบุว่า กระแสจากคนนอกมีทั้งคนที่เห็นด้วยต่อการ

ทำหน้าที่เสนอข่าวสารให้ประชาชนทราบในช่วงที่สื่อถูกปิดหูปิดตา และคนบางกลุ่มที่ไม่ได้มองเห็น เจตนา เข้าใจว่าการสัมภาษณ์สดนักวิชาการ แสดงว่าไทยพีบีเอสตั้งใจสืบคำสั่ง และเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด สุพจ จริงจิตร อธิการผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ฝ่ายข่าว ให้ความเห็นในกรณีนี้ว่า แม้การทำหน้าที่ของไทยพีบีเอสถือเป็นภารกิจในฐานะสื่อสาธารณะ แต่ก็เกิดกระแสทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย กรณีคนภายนอกไม่เข้าใจภารกิจของไทยพีบีเอส โจมตีว่าไทยพีบีเอสเรียกเรตติ้ง ซึ่งเป็นความเสี่ยงอย่างหนึ่ง (สุพจ จริงจิตร, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ต่างกับความเห็นของ วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ อธิการผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ฝ่ายรายการและพัฒนาสื่อสาธารณะ ที่ว่า ถ้าพูดถึงกระแสตอบรับ ไทยพีบีเอสได้รับคำชมมากในวันนั้น เพราะเหลือช่องเดียวที่ยืนหยัดในการรายงานข่าวจนนาทีสุดท้าย และเป็นข่าวออกอากาศไปทั่วโลก เห็นได้จากจำนวนคนดูจากห้าพันเป็นสองสามแสนเร็วมาก ทำให้ต่างชาติรู้ข่าวสารท่ามกลางสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตอนนั้น ภาพของไทยพีบีเอสจึงมีกระแสกลับคืนมาเยอะ หนึ่งในนั้นคือการพูดถึงหน้าที่สื่อสาธารณะอย่างแท้จริง (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, สัมภาษณ์, มกราคม 2558)

ด้าน ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ ผู้อำนวยการสำนักข่าว ระบุว่า การทำหน้าที่ของสื่อในเหตุการณ์นี้ทำให้เกิดกระแสทั้งจากภายในและภายนอก ตนเองเลือกที่จะให้ความสำคัญกับกระแสภายในมากกว่า เพราะถ้าภายในมองเห็นภาพไม่ตรงกัน คิดเห็นไม่ตรงกัน ก็นับเป็นปัญหา ซึ่งจะกระทบต่อภาพลักษณ์องค์กรทั้งหมด ขณะเดียวกันถ้าไทยพีบีเอสมุ่งแต่จะสวนทางกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเดียว ไม่สนใจอะไรทั้งสิ้น ก็จะมีผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของไทยพีบีเอสเอง และเสียบทบาทของสื่อ ฉะนั้นจึงต้องให้บาลานซ์กัน (ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ไม่ต่างจากความเห็นของ สุพจ จริงจิตร อธิการผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ฝ่ายข่าว ที่ว่า กระแสจากภายในองค์กรถือเป็นปัญหาใหญ่ เป็นความเสี่ยงสูงสุด เพราะเป็นปฏิกิริยาความไม่เข้าใจกันของคนในองค์กร โดยเฉพาะการตัดสินใจออกอากาศทางยูทูบ เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความแตกแยกทางความคิด ตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงพนักงานระดับล่าง แม้การปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ในครั้งนั้นเป็นการนำองค์กรไปสู่ความสุ่มเสี่ยง แต่หากสื่อไม่ได้ทำหน้าที่เพื่อภาคประชาชนก็เป็นความสุ่มเสี่ยง (สุพจ จริงจิตร, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ด้าน ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อดีตคณะกรรมการนโยบาย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มองว่า กระแสภายในแม้จะมีมากแต่ไม่ยอมให้มองเป็นประเด็น เพราะไม่เกี่ยวข้องกับการเป็นสื่อสาธารณะ กระแสที่เกิดขึ้นเกิดจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ห่วงสถานภาพของตนเอง หลายฝ่ายหลายความคิด คนทำสื่อต้องเข้าใจสถานการณ์ แม้จะมีเสี่ยงมีกระแส ถ้าผู้บริหารหนักแน่น การทำ

หน้าที่ของสื่อสาธารณะตาม พรบ. ก็จะสามารถทำได้ สามารถยกมาอธิบาย ชี้แจงกับข้อร้องเรียนทั่วถึงได้ อันนี้คือความเป็นสื่อสาธารณะ (จุฬพล พูลภัทรชีวิน, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561)

ขณะที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์อย่าง กนกพร ประสิทธิ์ผล ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสื่อใหม่ ให้ข้อมูลว่า กระแสจากคนในเป็นไปในแง่ลบมากกว่า เพราะไม่ได้มองเพียงแค่การนำเสนอ แต่มองไปถึงความอยู่รอดขององค์กร เข้าใจว่าคนข่าวเพียงอยากจะทำหน้าที่ ไม่ได้สนใจกฎ มีข่าวว่า กสทช. โทรมาชูยืดใบอนุญาต จึงเกิดความกังวล เป็นการทำงานภายใต้ความขัดแย้ง ไม่ได้ตัดสินใจไปในทางเดียวกัน ส่วนกระแสคนนอก ในภาคประชาชนมีคำชื่นชมเยาะว่าตอบใจหยาบ ความอยากของผู้ชม และช่วยเสริมหน้าที่สื่อสาธารณะได้ดี คนที่นี้ก็ให้ความสำคัญกับเสียงคนนอกมากจนกลบเสียงคนใน ทำยที่สุดแม้จะผ่านมาแล้ว แต่ก็ยังมีการมาถกกันถึงการทำหน้าที่ในช่วงวันเวลาดังกล่าว (กนกพร ประสิทธิ์ผล, สัมภาษณ์, มีนาคม 2558) นอกจากความเป็นห่วงสวัสดิภาพ กระแสจากคนในส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นยังสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้าใจในบทบาทของสื่อสาธารณะ ดังที่ ฐาม เชื้อสถาปนศิริ อดีตนักวิชาการ สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ ระบุว่า การออกอากาศทางยูทูปในวันดังกล่าวไม่ได้พิสูจน์การทำงานของสื่อ แต่กลับพิสูจน์จุดยืนทางการเมือง การนำเสนอแนวคิดของผู้ที่ต่อต้านรัฐประหารคือข้อผิดพลาด ถือเป็นจุดด้อยของไทยพีบีเอส ที่ทำเหมือนว่าเป็นกลาง แสดงว่าไทยพีบีเอสขาดความเป็นมืออาชีพ ไม่คลีน ไม่สกรีนพอ ไม่ชี้แจงผู้ชม ทั้งที่แสดงจุดยืนว่าจะไม่ยอมอ่อนข้อต่อการเมือง แต่กลับให้พื้นที่กับความเห็นทางการเมืองมากกว่าการพูดในมุมมองประชาชน คนฝ่ายข่าวอาจมองว่าการทำหน้าที่เป็นเรื่องของความกล้าหาญ เป็นมืออาชีพ แต่ก็มีคนที่รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ทำลายรัฐประหาร เป็นการฉีกรัฐธรรมนูญ ซึ่งทำให้ไทยพีบีเอสสามารถถูกยืดใบอนุญาตของ กสทช. ได้ เป็นความสุ่มเสี่ยงที่กระทบถึงคนในองค์กร ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและความขัดแย้งตามมา (ฐาม เชื้อสถาปนศิริ, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

แม้ไทยพีบีเอสทำหน้าที่นำเสนอข่าวในมุมมองของการเป็นสื่อเพื่อประชาชน รับฟังประชาชนส่วนใหญ่ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องแข่งขันกับสื่อกระแสหลักอื่นๆ เพื่อยืนหยัดในหน้าที่สื่อสาธารณะ นอกจากการดำเนินงานโดยมี พรบ. สสท. กรอบจริยธรรม และสไตส์บุ๊กเป็นตัวกำหนด ส่วนหนึ่งยังมีการรับฟังความเห็นของผู้ชม ผ่านสภาผู้ชมผู้ฟังรายการ นำมาพิจารณาและปรับการทำงานสอดคล้องกับข้อมูลของ สุธมนาส สุวรรณอำภา อดีตผู้อำนวยการสำนักรับฟังและมีส่วนร่วมสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่ว่า หลังการตัดสินใจออกอากาศของไทยพีบีเอสทางช่องทางยูทูปในวันรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 มีกระแสภายในและภายนอกเกิดขึ้น กระทบต่อทุกฝ่ายทางสำนักรับฟังและมีส่วนร่วมได้ทำการเก็บข้อมูลไว้ทั้งหมด ทั้งจากโทรศัพท์ อีเมลล์ และช่องทางออนไลน์ เกิดความเห็นต่างกันหลายฝ่าย ทั้งจากสมาชิกสภาผู้ชมผู้ฟังรายการ และผู้ชมทั่วไป

บางคนถึงกับแสดงอารมณ์ไม่พอใจ แต่เพราะการตอบโต้ที่แข็งแรงเหตุการณ์ทันทีในช่วงนั้นถือเป็นความเสี่ยง ทางสำนักเองจึงต้องทำการปรึกษาผู้บริหาร และกองบรรณาธิการเพื่อให้ได้ข้อสรุปก่อนจะสื่อสารชี้แจงไปยังสภาผู้ชมผู้ฟังที่เป็นกลุ่มปิด และผู้ชมที่บ้าน (สุมนา สุวรรณอำภา, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) อย่างไรก็ตาม ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อดีตคณะกรรมการนโยบายองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พุดถึงในประเด็นนี้ว่า แม้ไทยพีบีเอสจะแคร์เสียงของประชาชน แต่เพราะยึด พรบ. เป็นกรอบ คำวิพากษ์วิจารณ์จึงเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่ง ไม่ใช่ประเด็นหลักของการเป็นสื่อสาธารณะ แม้บางครั้งบางเรื่องการทำหน้าที่ของไทยพีบีเอสกลายเป็นประเด็นทางสังคม ทางการเมือง แต่ไทยพีบีเอสก็ยังยืนหยัด กล้าแสดงออก เมื่อนำเสนอออกไปได้ยินเสียงกลับมาอย่างรวดเร็วและแรงจากนักการเมือง จากฝ่ายผู้มีอำนาจทันที นี่คือความกล้าหาญทางจริยธรรมของไทยพีบีเอส (ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561)

3. แนวทางในการกำหนดรูปแบบการนำเสนอข่าว ที่มีความเหมาะสมกับการทำหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้กรอบของกฎอัยการศึก และการรัฐประหาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทั้งการตัดสินใจ ข้อผิดพลาด รวมถึงปัจจัยภายในและภายนอก ล้วนมีผลต่อการกำหนดแนวทางในการนำเสนอข่าวของไทยพีบีเอส โดย ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อดีตคณะกรรมการนโยบาย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย กล่าวถึงความเข้าใจของคนในองค์กรเป็นสำคัญ ระบุว่าจากการทำหน้าที่ที่ผ่านมา สิ่งที่คาดหวังคือคนในไทยพีบีเอสเองควรจะมุ่งมั่นตั้งใจ เรียนรู้และฝึกฝนตนเองในการเป็นสื่อสาธารณะ เพราะที่ผ่านมายังทำได้ไม่ดี จนถึงไม่ได้ทำ บางรายการสามารถพัฒนาให้กลายเป็นอัตลักษณ์ เป็นรายการหลักที่คนทั่วไปพุดถึงจดจำได้ แต่ไทยพีบีเอสยังสร้างจุดเด่นตรงนี้ได้ไม่ชัดเจน ขาดการใช้เทคนิค ใช้ศิลปะในการทำรายการ (ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561) ตรงกับความเห็นของ ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ ผู้อำนวยการสำนักข่าว ที่ว่า การทำให้บุคลากรภายในทุกส่วนมีความเข้าใจตรงกันถึงบทบาทหน้าที่และความเป็นไทยพีบีเอส ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ไหนควรที่จะมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอย่างที่ผ่านมา (ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) สอดคล้องกับที่ สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา อดีตผู้สื่อข่าวภาคสนาม กล่าวว่า สิ่งที่ไทยพีบีเอสทำถือเป็นมาตรฐาน อยู่ในกรอบจริยธรรมของสื่ออยู่แล้ว แต่บางคนมองว่าการนำเสนอของไทยพีบีเอสดูยาก ส่วนตัวคิดว่ายังมีคนที่ไม่เข้าใจสไตล์บีค หรือการทำหน้าที่ในช่วงที่มีการชุมนุม เพราะเป็นเรื่องที่อ่อนไหว จะรายงานเข้าข้างฝ่ายใดไม่ได้ ต้องมีภาษา มีวาทกรรมทางการเมือง นักข่าวต้องรู้ทัน และไม่ตกเป็นเหยื่อ ไม่หลงกล ฉะนั้นสิ่งสำคัญคือ

ผู้สื่อข่าวต้องระมัดระวัง รอบคอบ เพราะทั้งหมดมีผลต่อการทำหน้าที่และมาตรฐานของไทยพีบีเอส (สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

ประเด็นดังกล่าวยังถูกเชื่อมโยงไปถึงการสร้างความเข้าใจต่อคนในองค์กรถึงสถานการณ์ และการวางแผน ที่ยังขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ดังที่ กิตติ นุ้ยเฟื่องฟู เจ้าหน้าที่ออกอากาศ สำนักโทรทัศน์และวิทยุ กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกครั้งทุกเหตุการณ์ล้วนมีประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้ได้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ตนเองได้เรียนรู้ว่าการรอแต่คำสั่งรบบทำให้ล่าช้า อำนาจการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญหรือฉุกเฉินควรจะมาจากคนๆ เดียว ไม่ควรมีหลายคำสั่ง การปิดบังกันเองในองค์กรไม่ควรทำ (กิตติ นุ้ยเฟื่องฟู, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) สอดคล้องกับความเห็นของ กนกพร ประสิทธิ์ผล ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสื่อใหม่ ที่ว่า ในฐานะคนทำงานคาดหวังว่า ถ้าเกิดสถานการณ์วิกฤตขัดแย้งไม่ปกติ ผู้ใหญ่ผู้กำหนดนโยบายต้องเคลียร์และชัด มีคนตัดสินใจเป็นที่พึ่งได้ ตอบคำถามได้ ไม่ขัดแย้งกันเอง สร้างความเข้าใจให้พนักงานทุกคนไปในทิศทางเดียวกัน อธิบายเหตุผลการตัดสินใจ ให้เข้าใจว่าต้องทำอะไร เพราะอะไร อย่ามองแค่ว่าเป็นหน้าที่ที่คนข่าวต้องทำ เพราะไทยพีบีเอสคือคนหลายคน หลายตำแหน่ง ทีมเวิร์คจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก (กนกพร ประสิทธิ์ผล, สัมภาษณ์, มีนาคม 2558) ขณะเดียวกันยังมีการกล่าวถึงการทำให้ประชาชนเข้าใจความเป็นสื่อสาธารณะมากขึ้น ด้วยการนำเสนอตามแนวทางของสื่อสาธารณะ ยืนหยัดในการทำหน้าที่ ซึ่งไทยพีบีเอสนำมาปรับใช้ ผ่านการถอดบทเรียนและพูดคุยสรุปเนื้อหาทุกครั้ง แต่เนื่องจากรูปแบบในภาพรวมยังขาดความน่าสนใจ จึงส่งผลโดยตรงต่อกระแสผู้ชมภายนอก ทำให้ไม่เห็นความจำเป็นของการรับข่าวสาร และการทำหน้าที่ของสื่อสาธารณะ

และเนื่องจากที่ผ่านมาพนักงานในองค์กรส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องของเราที่ตั้ง และความเชื่อมั่นของผู้ชม โดยมองว่าเราตั้งคือการนำเสนอเพื่อเอาใจผู้ชม มากกว่าการสร้างความสำเร็จ ความน่าเชื่อถือ ขาดการพัฒนารูปแบบที่น่าสนใจ ไม่เพียงไม่ต่างจากสื่ออื่น หากยังนำเสนอได้น่าสนใจน้อยกว่า ดังที่ผู้บริหารหลายคนเห็นตรงกัน ไม่ว่าจะเป็น วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ อดีตรองผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ฝ่ายรายการและพัฒนาสื่อสาธารณะ ที่กล่าวว่า ไทยพีบีเอสมีข้อดีที่สามารถยกขาน ยกย่องได้ทุกเมื่อ อันนี้ถือเป็นโอกาส เป็นข้อได้เปรียบของไทยพีบีเอส ซึ่งทำออกมาได้ดีในช่วงวิกฤต แต่หากมองย้อนไปในช่วงปกติที่ไม่มีสถานการณ์ฉุกเฉิน ไทยพีบีเอสยังไม่แตกต่างจากช่องอื่น (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, สัมภาษณ์, มกราคม 2558) ด้าน ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ ผู้อำนวยการสำนักข่าว ระบุว่า สิ่งสำคัญเป็นเรื่องของความน่าสนใจ ต้องคิดว่าทำอย่างไรให้น่าดูขึ้น เพราะต่อให้ทำดีแค่ไหนถ้าสังคมหรือคนดูยังติด

กับการดูข่าวรูปแบบตลาดที่ตัวเองชอบ ข่าวแบบนี้ก็จะได้รับความสนใจน้อยอยู่ดี แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไทยพีบีเอสจะเปลี่ยน ยังคงยึดเรื่องปัญหาสังคม ความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง หรือ การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ แม้เรื่องความเดือดร้อนของชาวบ้าน ผลกระทบจากนโยบาย สาธารณะ ปฏิเสธไม่ได้ที่ต้องทำเรื่องเหล่านี้ให้น่าสนใจที่สุด (ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) ขณะที่ เชิดชาย มากบำรุง ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักข่าว ด้านการผลิต ระบุว่า ในสถานการณ์เช่นนี้ไม่มีอะไรทำได้เต็มร้อย เพียงแต่ทำเต็มที่เท่าที่จะทำได้ การที่ไทยพีบีเอสมี กรอบจริยธรรมทำให้ต้องทำตามกรอบ ไม่อาจนำเสนอข่าวที่มันหรือหยา หรือที่ประชาชนส่วนใหญ่ ชอบได้ รูปแบบการนำเสนอจึงดูจืด ไม่ดึงดูดใจ แม้มีการคุยกัน แต่ก็ยังไม่เห็นพัฒนาการที่ชัดเจน ที่ผ่านมาจึงพยายามทดแทนด้วยการเพิ่มความลุ่มลึกรอบด้าน ต่างจากในช่วงที่ต้องทำงานภายใต้ ภาวะวิกฤต หรือความกดดัน แม้มีกรอบจริยธรรม มีคำสั่งเป็นข้อจำกัด แต่ไทยพีบีเอสก็สามารถ เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสได้เสมอ หากในสถานการณ์ปกติไทยพีบีเอสสามารถสร้างชื่อได้ เรียก คนดูได้ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ อັตลักษณ์ก็จะโดดเด่น (เชิดชาย มากบำรุง, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

ด้าน ญัฐพงศ์ มั่งคั่ง อดีตโปรดิวเซอร์ข่าว ได้พูดถึงการทำหน้าที่ของไทยพีบีเอสว่า ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ตนเองคาดหวังให้ไทยพีบีเอสทำงานได้รวดเร็วกว่านี้ ทั้งเรื่องของการ นำเสนอและการใช้เครื่องมือ ส่วนในเรื่องของอັตลักษณ์ไทยพีบีเอส ส่วนตัวคิดว่ายังต้องแก้ไข เพราะมีช่องว่างระหว่างคนดูและคนทำ เช่น เนื้อหาที่ไม่เข้าถึงคนดูโดยส่วนรวม จับต้องได้ยาก จึงควรมีวิธีที่ทำให้มันง่าย เข้าใจง่ายขึ้น ปรับโปรดักชั่นให้ง่าย เพราะถึงแม้จะไม่แคร์เรตติ้ง แต่ก็ ต้องมีคนดู (ญัฐพงศ์ มั่งคั่ง, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557) สอดคล้องกับความเห็นของ กิตติ ญุยเฟื่องฟู เจ้าหน้าที่ออกอากาศ สำนักโทรทัศน์และวิทยุ ที่มองว่า ที่ผ่านมาไทยพีบีเอสมุ่งเน้นแต่เชิงวิชาการ คล้ายการยึดยึดให้คนดู มุ่งเน้นแต่การทำหน้าที่ตามกรอบ พรบ. โดยลืมนึกไปว่าคนไทยส่วน หนึ่งยังไม่พร้อมับเนื้อหาวิชาการเชิงนโยบายสาธารณะ จึงควรทำให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหา เข้าใจ นโยบายเสียก่อน เพราะผู้ชมเองที่เป็นเครื่องชี้วัด ที่สำคัญไทยพีบีเอสควรประเมินตัวเอง ประเมิน การทำหน้าที่ว่า หลายปีที่ผ่านมาถูกทางหรือไม่ เหมาะสมกับวุฒิภาวะของประชาชนคนไทย หรือเป็นการยึดยึดข้อมูลให้ (กิตติ ญุยเฟื่องฟู, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2557)

แม้แต่ พลเอก ดร.ณ ยูทรวงษ์สุข ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ก็ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำเสนอข่าวของไทยพีบีเอสว่า สิ่งที่เห็นได้ชัดมาตลอดในการ นำเสนอของไทยพีบีเอส คือ การเชิญนักวิชาการมาให้ความเห็น พุดเฉพาะในมุมมองของตนเอง ส่วนตัวคิดว่าสื่อกำลังยึดยึดข้อมูลให้ผู้ชม แม้ผู้ใหญ่ นักวิชาการด้วยกันอาจจะชอบ แต่ในมุมมอง

ของคนรุ่นใหม่บางส่วนไม่ชอบเพราะเป็นรูปแบบที่น่าเบื่อ หากมองจากภาพรวมสิ่งที่ประชาชนสนใจในตอนนี้นักกลายเป็นการรายงานแบบเรียล เช่นรายงานสด ภาพบรรยากาศสดที่ทำให้ผู้ชมเห็นและรู้ได้เอง ไม่ใช่เพียงข้อมูลด้านเดียวจากสื่อ ผู้ชมสามารถรับรู้ข้อมูลได้หลากหลายจากสื่อโซเชียลมีเดีย ขณะเดียวกันมุมมองของนักวิชาการสามารถมีได้ แต่ก็ควรเป็นมุมมองจากทั้งสองฝั่งสองฝ่าย ดังนั้นถ้าสื่อรู้จักนำข้อดีของแต่ละเครื่องมือมาใช้ก็จะสามารถนำเสนอได้หลากหลาย โดยเฉพาะการเผยแพร่ข่าวสารหรือการกระตุ้นให้คนในสังคมสนใจ เห็นความสำคัญของอำนาจอธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ ที่ไม่จำเป็นต้องนำเสนอเฉพาะช่วงที่การเมืองระส่ำระสาย แต่ควรเป็นการทำสม่ำเสมอ เพื่อตอกย้ำ โดยสื่อต้องวางแผนเตรียมการ นำประสบการณ์ในเหตุการณ์แต่ละครั้งมาประยุกต์ใช้ หาช่องทางการสื่อสารอื่นไว้รองรับ (พลเอก ดร.ณ ุฑทวงษ์สุข, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2561)

ตารางสรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 4.1 อัตลักษณ์การนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้ข้อจำกัดของกฎอัยการศึก และการรัฐประหาร

อัตลักษณ์การนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

- เป็นสื่อเดียวที่ยืนหยัดทำหน้าที่อย่างกล้าหาญ ท่ามกลางข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของสื่อ
- รายงานข่าวสารสู่ประชาชนแม้ในยามคับขันและมีวิกฤต
- ใช้ช่องทางออกอากาศสดผ่านทางออนไลน์
- เข้มงวดเรื่องจริยธรรมในการนำเสนอ เน้นความถูกต้องแม่นยำ และระมัดระวัง
- ไม่นำเสนอประเด็นคร่ำคร่าตามกระแส หรือสร้างความแตกแยกให้สังคม แต่มุ่งเพิ่มเติมข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมา และเป็นกลาง

**ตารางที่ 4.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์การนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้
ข้อจำกัดของกฎอัยการศึก และการรัฐประหาร**

ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์การนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส	
ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
- พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและ แพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551	- กฎอัยการศึก
- ประสบการณ์จากการทำหน้าที่สื่อในช่วง ความขัดแย้งทางการเมือง	- คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ
- การวางแผน ประชุม และตัดสินใจร่วมกัน	- สถานการณ์ทางการเมือง และความขัดแย้ง
- รูปแบบและเครื่องมือสื่อออนไลน์	- ผู้ชม
- เนื้อหาและความสมดุล	
- ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน	
- สภาผู้ชมผู้ฟังรายการ	
- พนักงานภายในองค์กร	

**ตารางที่ 4.3 แนวทางในการกำหนดรูปแบบการนำเสนอข่าว ที่เหมาะสมกับการทำหน้าที่ของ
สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้กรอบของกฎอัยการศึก และการรัฐประหาร**

แนวทางกำหนดรูปแบบการนำเสนอข่าว ที่เหมาะสมกับทำหน้าที่ของไทยพีบีเอส
- สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและคนในองค์กร ถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อสาธารณะ
- นำประสบการณ์มาปรับประยุกต์ใช้
- ประชุมวางแผนร่วมกันทุกฝ่าย เพื่อกำหนดแนวทาง และแต่งตั้งผู้มีอำนาจตัดสินใจ
- ชี้แจงต่อพนักงานในองค์กรและผู้ชม ถึงบทบาทและที่มาของการทำหน้าที่สื่อในภาวะวิกฤต
- ผู้ปฏิบัติงานทำความเข้าใจกับเนื้อหาใน Thai PBS's Style Book
- พัฒนารูปแบบและเนื้อหาที่น่าสนใจ ขณะเดียวกันก็เป็นไปตามกรอบของ พรบ.สสท.
- นำเสนออย่างระมัดระวังและรอบคอบมากขึ้น ไม่ตกเป็นเครื่องมือความขัดแย้ง หรือชี้นำสังคม
- ไม่ยึดเยียดข้อมูลให้ผู้ชม
- อาศัยเครื่องมือ และช่องทางการนำเสนอที่หลากหลาย
- กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญของอำนาจอธิปไตย และสิทธิเสรีภาพอย่างต่อเนื่อง